

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Epistolai tu hagiū Isidōru tu Pēlusiōtu

Isidorus <Pelusiota>

Parisiis, 1585

Erasmi in Chrysostomo lapsus aliquot notantur, Cap. 19.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71898)

ei ad leuandū morbo Patriarcham opus esse, quò remotis postea arbitris eum baptizare posset. Paulo post, *παρ' αὐτῶ κατηρξην*, minùs commòdè reddit, ab ipso perductus sum. Vertendum enim erat, apud ipsum diuersatus sum. Sic aliquanto post, Obdormiuit Patriarcha cum bono deposito. *Γ. μετὰ καλῆς ἐπιθέσεως*, hoc est, vt existimo, cum præclaro funere .i. præclaro funere elatus. Infra, Corrumpebant autem ipsum multi coartanei. *Γ. ποροσφείροντο αὐτῶ*, .i. perniciosè cum eo versabantur. Non multò post, Quibus vbi vrinam & sanguinem adieccissent, & puluerem immiscuissent. *Γ. οἷς ποροσκειά (καρπὸς ἕσθ) καὶ αἷμα, μίξαντες κόρνιν*. Vbi sanè excuti mihi non potest, quin legendum ut potius, *καὶ αἷμα μίξαντες κόρνιν* .i. quæ cum lotio perfudissent, simulque puluerem miscuissent. Mox, Ille verò promissione facta rursus fefellit. *Γ. ὁ δὲ ἐπαγγελιά μιν ἀπέσφιλεν* .i. Ille verò hoc se facturum pollicitus, statim conualuit. *ἀνασφίλαι* enim idem est quod *ἐκ τῆς ἀρρώστιας ἀναφέρειν*. Dion Chryf. *ἀνασφίλαιτες ἐκ τῆς νόσου* .i. morbo recreati. Id quod mirum est hominem Medicam artem profitentè fugisse. Verf, seq. relictus verò moriturus à cognatis. *Γ. ἔσποληθη δὲ πλεωταὶ ὑπὸ τῶν συγγενῶν* .i. νομοθετοῖς, ὑποπτεωθεῖς. Existimantibus autem ipsius cognatis eum iam iamque moriturum. Non ita multò post, Propius se Ecclesie applicat, Græcè, *κατάγειται πλησιάζει τῆς ἐκκλησίας* .i. prope Ecclesiam hospitatur. Linea vna interiecta parum mihi placet quod *ἐμβελήσατον*, potentissimum vertit, cùm potius seuerissimum significet. Aliquanto post, Ascendit ad comitatum. Ad aulam malim, vt sit dilucidius. *τὸ κομήτατον* enim *τὴν αὐλήν καὶ τὰ βασιλεια* significat. Longo post interuallo, vbi de Sephora agitur, Circumciderunt puerum meum. *Γ. ἐτίμησαν*, circumcidi. Non longè à fine, Habuit itaque id per nomen Domini Iesu quòd surrexit. *Γ. ἔχει ἂν ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἰησοῦ μαθεῖν*, &c. .i. posset vtique is qui per nomen Iesu surrexisset intelligere, &c. Mox, ex affricto nudum hominem ipsum genitum fuisse dicens. *Γ. ἐκ ποροσφείσεως* .i. ἐκ συμπλοκῆς, vel, vt superius dixit, *ἐκ συνουσίας καὶ μίξεως*, vel, vt hæret. 69. *ἐκ συνουσιασμοῦ καὶ ποροσφείσεως*, .i. ex concubitu, ac virili complexu.

Erasmi in Chrysostomo lapsus aliquot notantur.

CAP. XIX.

NVLLVM tam eruditum & elegantem interpretem esse, qui, si perfuncto-
riè in suo munere versetur, non interdum multa peccet, vel ex vno Eras-
mo perspicere licet, qui dum, vt fessum grauioribus studiis animum recreet,
sacros Authores vertendos suscipit, multa plerunque ita reddit, vt nec labo-
ris nec iudicij satis adhibuisse videatur. Quod quidem eo magis miror, quòd
in Chrysostomo quoque, quo nemo vnquam luculentius faciliusque scripsit,
hoc illi nimis quàm sæpè accidisse deprehendi: ac præsertim in octo prioribus
in posteriorem ad Corinthios Epistolam Homiliis, in quibus hoc seridè affir-
mare queam, eum plusquam 150 errores admisisse. Quod non insectandi ho-
minis causa dico, sed vt Lector intelligat, me minimè superuacaneam operam
sumpsisse, cùm totam hanc Enarrationem de integrò vertendam suscepi. Ac
ne me quisquam id eruditissimo viro affingere putet, ex tam multis locis, in
quibus mihi lapsus fuisse videtur, non erit alienum exempli gratia quædam hinc
proferre. Igitur Hom. 1. in his verbis, Atque vt suam autoritatem confirma-
rent, simulabant se non recipere litteras illius, *λαμβάνειν* non ad litteras refer-
tur (quod vocabulum de suo addit Erasmus) sed ad munera, à quibus acci-
piendis abhorreere se fingebant falsi Apostoli. Paulo post, tamen diuersum
sentit. *Γ. τὸν αὐτὸν μὲν οὐκ ἠγείται* .i. imò contrariū existimat. Nam vt Erasmus
vertit,

vertit, Paulum simulatorem quendam nobis fingit. Sub finem, bis *καθαρεύειν* eodem modo vertit, ac si esset *καθαίρειν*, cum multum inter utrunque sit discriminis. Sed hoc leue est. Illud multò grauius, quòd Hom. sequenti Diaconi verba cum Chrysofomi expositione persape miscet, atque ita omnia confundit, vt pulcherrima illa precatio, quæ pro Catechumenis fieri solebat, vix à quoquam agnosci queat. Cui quidem incommodo facilè à nobis allata medicina est, cum Diaconi verba aliis litteris notanda curauimus. Verùm operæpretium est hîc videre, quàm fœdè hallucinetur vir alioqui perspicacissimus. Loquens enim Chrysofomus de Catechumenis, quibus fas non erat mysteriis sacris interesse, *ὡς τὸ (inquit) καὶ ἀπελαύνονται τῶν φρικτῶν ἑσχίων ἐκείνων γουμβίων .i.* Ob eam causam etiam abiguntur, quū tremendæ illæ preces fiunt. Vide autem an non ex diametro cum Authoris sententia pugnet Erasmi versio. Sic enim habet, Et ideo tremendas illas preces, quæ fieri solent, imperimur illis. Quasi videlicet in Græco *σπολαύνονται*, non *ἀπελαύνονται* legisset. Quamquam etiam *σπολάωσι* dicendum potiùs fuisset. In quo sanè fœdè oscitauit interpres, oblitus videlicet peruulgatæ consuetudinis Ecclesiæ, quæ, vt etiam est apud Dionys. lib. Eccles. Hier. cap. 3. Catechumenos, vt Energumenos & Pœnitentes, à mysteriis arcebat. Sed & aliquanto pòst in iis verbis, Erigit illos sermo, iubetque illos assiduos esse in precibus ad Deum, non satis assequitur quid sibi hæc verba velint, *κελεύει λοιπὸν καὶ αὐτὸς ἕχεσθαι τὸ πρὸς τὸν θεὸν ἱκετησίας*. Hoc enim iubebat Diaconus, vt cum Catechumeni ea quæ præcellerant, taciti atque in terram prostrati audiissent, iam exurgerent, ac deinceps ipsi quoque cœptam orationem prosequerentur. Itaque hoc loco *ἕχεσθαι ἱκετησίας*, non idem est quod *προσκυπεῖν*, vel *προσλιπαρεῖν τὰς ἱκετησίας*, vt putat Erasmus, sed *ἀπεσθαι & κοινωνεῖν τῆς εὐχῆς*. Non longè hinc, *χερσιανὰ ὑμῶν τὰ τέλη*, vertit, Christiana vestra vestigalia. Malim, Christianos vestros fines. Sequitur mox, Videlicet vt ipsi nosmetipsos Deo commendemus, vbi in Græco est, *ἑαυτὸς τῷ θεῷ ὡς ἑαυτοῦ* .i. Vosipfos Deo viuenti commendate. Catechumenos enim alloquitur, contrà quàm Erasmus existimat. Ac proinde in iis quoque verbis, quæ protinus sequuntur, fœdissimè labitur. Sic enim vertit, Nondum de cæteris præcipimus illis, sed tamen charitatis est, & pro illis orare vt possint. Iudicet autem eruditus Lector, an his verbis aptè id exprimat, quod vult Chrysofomus. Exponens enim hæc verba, Diaconi ad Catechumenos, quæ proximè attulimus, causam hanc affert, cur hoc tantum ipsis imperet, vt seipfos, ac non item alios, Deo commendent. *ἔγω γὰρ, inquit, πλὴν ὑμῶν ἑτέρων δέησιν* (hoc enim vocabulum perspicuè sensus postulat) *αὐτοῖς ὀπιτησέπομεν, ἀλλ' ἀγαπητὸν ὑμῶν αὐτῶν δυνάσθαι δεῖσθαι*. Hoc est, Nondum enim eis, vt pro aliis orent, præcipimus. Præclare enim agitur, si ipsi vel pro seipsis orare queant. Hom. 3. hæc verba, *ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν ὅτι ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐρύσατο, καὶ τοῖς οἰκτιρμοῖς αὐτοῦ, καὶ τὰς εὐχαῖς αὐτοῦ τὸ πᾶν ἀέθνηκεν*, ad hunc modum vertit, Quoniam enim dixerat, Deus nos eripuit, & suis misericordiis & vestris precibus, quod erat totius rei summa, imposuit. Sic autem potiùs transferendum erat, Et ipsius miserationibus & illorum precibus hoc totum ascripsit. Nihilò melius traduxit hæc verba, quæ aliquantò pòst sequuntur, *οὐκ ἔχουσα καταδικάζειν ἡμᾶς ὡς ὅτι πονηροῖς πράγμασιν ἐλαυνομήσας*, quæ cum perspicue ita verti debeant, vt quæ nequeat nos condemnare, tanquam ob scelerata facinora exagitemur atque vexemur, nescio tamen quid Erasmo in mentem venerit, vt sic transferre mallet, Quoniam non potest

condemnare nos, quasi factis improbis à recto discessemus. Sed & in eadem Homilia hæc verba, *ὅ καὶ ἐν ταῖς ἀράξεσι πολλὰ καὶ γέρονται* &c. incommodè planè ad hunc modum transtulit, Quod idem in his quæ gerimus, frequenter accidit: cum sic potius vertere debuisset, Quod etiam in Apostolorum Actis plerisque locis contigit. Aliò quippè proficisci constituentem, aliò iter habere Spiritus iubebat. Vide cap. 16. Act. ubi Paulus bis à Spiritu prohibetur ire quò proponebat. Infrà adhuc in ead. Hom. Cæterùm quoniam id iam præterierat, *ὁ ἐπειδὴ δὲ ἐλήλεγμαι* .i. quoniam autem compertum erat, sc. eum in Iudæam proficisci, vel, ad eos iter non habere. Longè autem crassius idem errat, cum eum locum non multò post vertit, in quo Chrysostomus causam exponens, cur Genes. 18. de Sodomitis dixerit Deus, Descendam & videbo, vtrum clamorem qui venit ad me, opere compleuerint, id eò factum esse ait, vt hinc sententiam non temerè ferre condiscamus. *ὡς δὲ εἶπεν ἡμῶς*, inquit, *μὴ ἀπλῶς ἀποφάσκειται*, .i. *παρέως κρίνειν*. Erasmus, nos erudiens illud non simpliciter nec vulgari more, sed insigniter ostendi. Quæ verba quàm ab authoris sensu aliena sint, vel me tacente, perspicere Lector potest. Certè ita vertere nil mihi aliud esse videtur, quàm Lectores ludificari. Ac ne mihi quidem illud placet, quod in Morali loco eiusdem Homiliæ, ubi de pueris Chaldæis agitur, hæc verba, *μέχρι τῆς πείρας πείροι*, vertit, vsque ad tentationem progreditur. *πείρα* enim hoc loco idem est quod ἔργον, .i. res ipsa. Neque enim satis hoc fuit Deo, quòd prompto ac parato ad quidvis perpetiendum animo illi essent, sed eam animi promptitudinem re ipsa declarari voluit. Id què ita esse patet, ex eo quod de Abrahamo postea sequitur: ubi quia Deus erat, qui virtutem ipsius tentabat, idcirco huiusmodi tentationem minimè in opus prodire passus est. Iam Homilia quoque quarta, cum hæc verba *ἐνόησον ὅστις εἰκὸς γενέσθαι τὴν ἀνάγκην*, ita reddit, Cogita quanta fuerit eorum improbitas, an non perspicuum est eum *ἀνάγκην* vocem ἀπὸ τῆς ἀνάγκης accepisse? Illud autem, quod fat longo intervallo sequitur, Quòd si contristare quempiam ab amore venit, multo magis lætificare tristem charitatis est, neminem vsque ad eò Erasmo additum esse puto, vt ab erroris nota vindicare queat. Sic enim habent Græca: *εἰ δὲ πὸ λύπῃς ἐξ ἀγάπης, πολλὰ μᾶλλον τὸ εὐφραίνεισθαι λυπομενῶν* .i. Si autem mœrore vos afficere charitatis est, multo magis gaudere cum in mœrore estis. Eiusdem generis illud est, quòd hæc verba, *ὁ γὰρ ὡς σπονηφόρον τέλειον ἐδέξαμεν*, ita transfert, Non enim vt perfectum qui se lauerit. Vertendum enim potius fuerat, Non enim vt qui peccati labem profus eluerit, eum excepi. *τέλειον* enim hoc loco idem est quod *τελείως*, vel *παντελῶς*. Nec verò mox ex his verbis meliùs se expedit: *μὴ ἀπλῶς μὲν ὡς ἔτυχε προσέσθαι* .i. non leniter, nec vulgari quodam modo eum suscipere. Loquitur de fornicatore Corinthio resipiscente. Erasmus transfert, Neque id simpliciter aut vteunque iniecerit, sed efficaciter, omittens interim verbum *προσέσθαι*. Non dissimilis farina est, quod *ἐπιζητῶ μὴ βλάπτειται* .i. ubi nihil detrimenti capit, vertit ille, vt nemini noceat. Verùm illud longè maioris momenti est, quòd Hom. 5. hæc verba, *δευρὸν μὲν γὰρ καὶ ἰκανὸν καταβαλεῖν ψυχῷ, καὶ τὴν πειρασμὸς ὑπομένειν*, hoc pacto reddit, Graue siquidem hoc per se est, ac dignum ob quod quis vitam abiiciat, vel tentationes suscipiat: absurdo planè sensu. Sic enim hæc verti debent, Graue quidem hoc quoque per se est, atque eiusmodi, vt animum deicere queat, nempe tentationes perpeti. Hoc enim vult Chrysostomus, cum tentatio per se res grauis & acerba sit, tum longè grauiorem & acerbioram fieri, cum quis neminem

hominem habet, cuius consolatione subleuetur. Eodem modo nihil fuit quamobrem Hom. 6. hæc verba, ἀρχὴ ἐπιπέσει λαμβάνει ἐξέτασαι τὰ τῶ νόμῳ, sic redderet, Initium inde sumit submouendi ritus legis. quasi videlicet in Greco esset ἐξέλασαι, non ἐξέτασαι. Illud autem multo alienius est, quod Hom. 7. hæc verba, τράπον σπὸ λογισμῶν τὴν ἀξιοφορὰν εἰσάγων, sic interpretatur, principio functionum differentias indicans. Hoc enim vult Chrysofostomus, Paulū veriusque Testamenti discrimen primū rationibus atque argumentis ostendere. Quod etiam accedit id quod in ead. Hom. satis longo post interuallo sequitur, Non egemus velamine, sicut ille in his qui incipiunt. Hoc enim loco ὅτι τῶ ἀρχαίων, idem est quod ὑπνίων, vel τῶ ὑποχῆρα .i. in iis quibus præerat. Sicque etiam eodem loco ipsum fugit, hæc verba, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα, idem esse quod μετὰ ταῦτα δὲ, ac subaudiendum esse Accusatiuum αὐτῶς in verbo ἀνάγει, vt sit sensus: Postea autem eos ad ipsam quoque Legislatoris dignitatem subuehit, atque adeo multo maiorem. Erasmus ita vertit, Quæ verò sequuntur, ad ipsam Legislatoris authoritatem refert, aut etiam multo magis: quam ad Authoris sensum accomodatè, ipse viderit. At istud multo foedius, quàm hæc verba, εἶδες πῶς ἐκκαλεῖται τὸν Ἰσραὴλ ὅτι τὴν πίστιν, exponit, Vides vt accusat Iudæum de fide, cum vel meridiana luce clarius sit, ἐκκαλεῖται idem esse quod περικαλεῖσθαι, vel περιτρέπειν. Denique cum in eadem Homilia is qui libidinis vinculis constrictus tenetur, ad Chrysofostomum negantem pulchritudinem amoris causam esse, ita respondet τῆς φύσεως τὸ κατὰ φύσιν .i. naturæ hæc claus est, sup. non virtutis humanæ, an non parum aptè transfert Erasmus, Est enim rursus naturæ correctio. Sed plura huc conieci quàm institueram. Nam si omnia annotare visum fuisset, in quibus vir alioqui doctissimus ab Authoris sententia recessisse videtur, ingens certè huic capiti moles accessisset. Quo magis miror in tot errorum myriadibus, quibus Chrysofostomice in Paulum enarrationes vndique scatent, Philippum Moritanum, cum tamen id ex professo agat, tam paucas Decades emendasse. Vnde mihi nonnunquam in mentem venit illud Horatij ad Chrysofostomum vsurpare,

Quid te exempta iuuat spinis è pluribus vna?

Quid per luminum diem apud Greg. Naz. significetur.

C A P. X X.

MULTA sunt apud Græcos Theologos vocabula, quæ quoniam alio inretidum sensu, quàm prima fronte quibusdam videtur, vsurpari consueverunt, nisi eruditum ac solertem interpretem nanciscantur, ita plerunque reddi solent, vt Lector, quidnam ea significent, vix, imò ne vix quidem, assequi possit. Ne longè abeam, quod Latini, etiam à Græcis mutuati, baptizari dicunt, Græci nunc βαπτίζεσθαι, nunc φωτίζεσθαι, nunc σφραγίζεσθαι, nunc χαρίζεσθαι dicunt. Id quod nisi interpret animaduertat, ac proinde tria hæc posteriora vocabula, cum in hac significatione accipienda sunt, vertat, illuminari, obsignari, purgari, verbum quidem verbo reddiderit, verum sensum verbi haudquaquam expresserit. Ac sæpe in huiusmodi vocabulis non satis animaduersa Homonymia doctissimis etiam viris imposturam fecit. Quod vt vnico exemplo, eoque ad id quod agimus accommodato, planum faciam, vix quisquam est in Græcorum Patrum monumentis tam parum versatus, quin festum illud, quod in die Epiphaniæ, ob Christi baptismum illi celebrant (quem admodum nos quoque eodem die, ipsius commemorationem agimus) τὴν φωτίζεσθαι appellari norit. φωτισμὸν enim ἀπὸ τῆς βαπτίσματος illi ferè accipiunt.